

СЛУЖБЕНЕ НОВИНЕ

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

9 септембар, среда, у Београду

Година XIII — 1931. Бр. 207 — LXVI

„СЛУЖБЕНЕ НОВИНЕ” излазе сваког дана, сем недеље и празничних дана. — Годишња је претплата: за Краљевину 400 динара а полугодишња 200 динара. За иностранство: 350 фр. франака годишње, а за пола године 175 франака. Претплата се полаже унапред најмање за пола године. За иностранство примају претплату и све поште — За службене и приватне огласе плаћа се по утврђеној тарифи Претплата, огласи и новац шаљу се непосредно благајни Државне штампарије. Рукописи шаљу се Уредништву „Службених новина”. Они се не враћају. Приватна неплаћена писма не примају се. — Уредништво и експедиција „Службених новина” налазе се у Државној штампарији, Поп Лукина ул. бр. 14. — Поједини бројеви продају се по 1.50 динара од табака.

Телефон управника 20427. Телефон Уредништва 20428. Телефон Благајне 20429. Телефон Штампарије 20426 и 20430.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

427.

МИ

АЛЕКСАНДАР I

по милости Божјој и вољи Народној
КРАЉ ЈУГОСЛАВИЈЕ

прописујемо и проглашујемо

У С Т А В

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

и гласи:

ОДЕЉАК I

Опште одредбе

Члан 1.

Краљевина Југославија је наследна и уставна монархија.

Члан 2.

Грб је Краљевине двоглави Бели Орао у полету, на црвеном штиту. Врх обе главе Двоглавог Белог Орла стоји Круна Краљевине. На прсима Орла је штит, на коме су: бео крст на црвеном штиту са по једним огњилом у сваком краку, поред њега штит са 25 поља црвених и сребрних наизменце а испод њих плави штит са три златне шестокраке звезде и бели полумесец.

Државна застава је плаво-бело-црвена тробојка у водоравном положају према усправном копуљу.

Члан 3.

Службени језик Краљевине је српско-хрватско-словеначки.

ОДЕЉАК II

Основна грађанска права и дужности

Члан 4.

Држављанство је у читавој Краљевини једно. Сви су грађани пред законом једнаки. Сви уживају једнаку заштиту власти.

Не признаје се племство ни титуле, нити икаква преимућства по рођењу.

Члан 5.

Ујемчава се лична слобода.

Нико не може бити узет на одговор, нити бити притворен, нити иначе ма од кога бити лишен слободе, осим у случајевима које је закон предвидео.

Незаконито лишење слободе је кажњиво.

Члан 6.

Никоме не може судити ненадлежан суд.

Члан 7.

Нико не може бити осуђен док не буде надлежно саслушан или законим начином позван да се брани.

Члан 8.

Казна се може установити само законом и применити једино на дела, за која је закон у напред рекао да ће се том казном казнити.

Члан 9.

Ниједан грађанин не може бити изгнан из државе. Он се не може протерати у земљи из једног места у друго, нити заточити у једном месту, осим у случајевима које је закон изречн предвидео.

Нико се не може, ни у ком случају, протерати из свог завичајног места, без судске пресуде.

Члан 10.

Стан је неповредан.

Власт не може предузети никакво претресање ни истраживање у стану грађана, осим у случајевима које је закон предвидео и начином како је закон прописао.

Незаконита повреда стана кажњива је.

Члан 11.

Ујемчава се слобода вере и савести. Усвојене вероисповести равноправне су пред законом и могу свој верозакон јавно исповедати.

Уживање грађанских и политичких права независно је од исповедања вере. Нико се не може ослободити својих грађанских и војних дужности и обавеза позивајући се на прописе своје вере.

Вере могу бити признате само законом. Усвојене и признате вере самостално уређују своје унутрашње верске послове и управљају својим закладама и фондовима у границама закона.

Нико није дужан да своје верско осведочење јавно исповеда. Нико није дужан да суделује у верозаконим актима, свечаностима, обредима и вежбама, осим код државних празника и свеча-

ности и у колико то одреди закон за особе, које су подложне очинској, турској и војној власти.

Усвојене и признате вере могу одржавати везе са својим врховним верским поглаварима и ван граница државе, у колико то траже духовни пролиси појединих вероисповести. Начин, како ће се те везе одржавати, регулисаће се законом.

У колико су у државном буџету предвиђени за верозаконе сврхе издаци, имају се делити међу поједине усвојене и признате вероисповести сразмерно броју њихових верних и стварно доказаној потреби.

Верски претставници не смеју употребљавати своју духовну власт преко верских богомоља или преко написа верског карактера или иначе при вршењу своје званичне дужности у партиске сврхе.

Исто тако ником није допуштено да у богомољама или приликом верских скупова и манифестација у опште врши ма какву политичку агитацију.

Члан 12.

Свакоме је слободно, у границама закона, изразити своје мишљење путем речи, живе или писане, сликама и другим сходним средствима.

Члан 13.

Грађани имају право удруживања, збора и договора у границама закона. Не може бити удруживања на верској или племенској или регионалној основи у партиско-политичке сврхе као ни у сврхе физичког васпитања.

На зборове се не може долазити под оружјем.

Члан 14.

Грађани имају право молбе. Молбу може потписати један или више њих, као и сва правна лица. Молбе се могу подносити свима властима без разлике.

Члан 15.

Наука и уметност су слободне.

Члан 16.

Поред државних јавних школа могу постојати и приватне у границама закона.

Основно школовање је обавезно. Оно је у државним основним школама бесплатно.

Све школе морају давати морално васпитање и развијати држављанску свест у духу народног јединства и верске трпеливости.

Све установе за образовање под државним су надзором.

Члан 17.

Неповредна је тајна писама, телеграфских и телефонских саопштења, осим у случају кривичне истраге, мобилизације или рата.

Сви они који повреду тајну писама, телеграфских и телефонских саопштења, казниће се по закону.

Члан 18.

Сваки грађанин има право непосредно и без ичијег одобрења тужити суду државне и самоуправне органе за кривична дела, која би ови учинили према њему у службеном раду.

За министре, судије и војнике под заставом важе нарочите одредбе.

За штете које учине грађанима државни или самоуправни органи незаконитим или неправилним вршењем службе, одговарају пред редовним судом службеник као извршилац и држава, односно самоуправно тело.

Члан 19.

Сва звања у свима струкама државне службе подједнако су доступна, под законским погодбама, свима држављанима.

Члан 20.

Сваки држављанин ужива заштиту државе у страним државама. Сваком је држављанину слободно иступити из држављанства пошто испуни своје обавезе према држави.

Забрањује се издавање својих држављана.

ОДЕЉАК III

Социјалне и економске одредбе

Члан 21.

Брак, породица и деца стоје под заштитом државе.

Члан 22.

Својина је зајемчена.

Садржина и обим права својине одређују се законом.

Експропријација приватне својине у општем интересу допуштена је на основу закона, уз правичну накнаду.

Члан 23.

Слобода рада и уговарања у привредним односима признаје се.

Држава има, у интересу целине, а на основу закона, право и дужност да интервенише у привредним односима грађана, у духу правде и отклањања друштвених супротности.

Члан 24.

Као саветодавно тело у питањима привредним и социјалним установљава се Привредно Веће, које ће на тражење Краљевске Владе или Народног Претставништва давати своје стручно мишљење.

Привредно Веће сачињавају претставници привредних редова и стручњаци у привредним и социјалним питањима.

Начин састава и пословања Привредног Већа одређује нарочити закон.

ОДЕЉАК IV

Државна власт

Члан 25.

Државна власт врши се по одредбама овога Устава.

Члан 26.

Законодавну власт врше Краљ и Народно Претставништво заједнички.

Народно Претставништво састављају Сенат и Народна Скупштина.

Члан 27.

Управну власт врши Краљ преко одговорних министара по одредбама овога Устава.

Члан 28.

Судску власт врше судови. Њихове пресуде и решења изричу се и извршују у име Краља на основу закона.

ОДЕЉАК V

Краљ

Члан 29.

Краљ је заточник народног јединства и државне целине; Он је чувар њихових свагдашњих интереса.

Краљ потврђује и проглашује законе, поставља државне чиновнике и даје војне чиновне по одредбама закона.

Краљ је врховни заповедник све војне силе. Он даје ордене и друга одликовања.

Члан 30.

Краљ има право амнестије. Амнестијом се ниште правне последице кажњивог дела, али се њоме не могу врећати права приватних лица на накнаду штете. Амнестија се може дати пре почетка кривичног поступка, у току поступка и после извршне пресуде. Амнестија је општа или појединачна.

Краљ има право помиловања. Он може досуђену казну опростити, смањити или ублажити.

Право помиловања по делима кажњивим само по приватној тужби одређује Законик о судском кривичном поступку.

Члан 31.

Краљ претставља државу у свима њеним односима са туђим државама. Он оглашује рат и закључује мир. Ако земља није нападнута, или јој рат није оглашен од које друге државе, за оглас рата потребан је претходни пристанак Народног Претставништва.

Ако земљи буде оглашен рат или она буде нападнута, има се одмах сазвати Народно Претставништво.

Члан 32.

Краљ сазива Народно Претставништво у редован или ванредан сазив.

Краљ отвара и закључује седнице лично, престоном беседом или преко Министарског савета, посланицом или указом.

У случају кад Краљ отвара или закључује седнице престоном беседом Сенат и Народна Скупштина уједно заседавају.

И престоноу беседу и посланице и указ премапотписују сви министри.

Краљ може у свако доба, по државној потреби, позвати Народно Претставништво.

Краљ има право распусти Народну Скупштину и наредити нове изборе. Указ о распуштању као и указ о новим изборима премапотписују сви министри.

Члан 33.

Краљ не може бити у исто време поглавар друге које државе без пристанка Народног Претставништва.

Члан 34.

Сваки писмени чин Краљевске власти премапотписује надлежни министар односно Министарски савет.

За све чине Краљевске власти одговара Министар односно Министарски савет, који је премапотписао.

За чине Краљеве као врховног заповедника војске, одговара Министар војске и морнарице.

Члан 35.

Краљ и Престолонаследник пунолетни су кад наврше 18 година.

Краљева личност је неприкосновена. Краљу се не може ништа у одговорност ставити нити Краљ може бити тужен. Ово не вреди за Краљево приватно имање.

Члан 36.

У Краљевини Југославији влада Краљ Александар I из династије Карађорђево. Краља Алек-

сандра наслеђује Његово мушко потомство по реду прворођења.

Члан 37.

Кад Краљ нема мушког потомства Он ће одредити себи наследника из побочне линије. У случају кад Краљ до своје смрти није одредио себи наследника, Народно Претставништво, у заједничкој седници, бираће Краља из исте династије.

Члан 38.

Краљевски Дом састављају: Краљица супруга, живи претци Краљеви у правој линији, из исте династије, са својим супругама, живи потомци Краљеви у правој линији са својим супругама и потомцима, рођена браћа Краљева и њихови потомци са својим супругама, сестре Краља владоца, и сви женски потомци до удаје, стриц Краља Александра I Кнез Арсен, Кнез Павле са супругом и потомцима, и то женским потомцима до удаје.

Односи и положај чланова у Краљевском Дому уређени су Статутом, који прописује Краљ.

Члан 39.

Ступајући на престо, Краљ полаже пред Народним Претставништвом заклетву која гласи: „Ја (име) ступајући на престо Краљевине Југославије и примајући Краљевску власт, заклињем се свемогућим Богом, да ћу чувати изнад свега јединство народа, независност државе и целину државне области и да ћу по Уставу и законима владати, и да ћу у свима својим тежњама добро народа пред очима имати. Тако ми Господ Бог помогао. Амин!”

Члан 40.

Краљ борави стално у земљи. Ако се покаже потреба да Краљ иде из земље на краће време, заступа га по праву Наследник Престола. Ако Наследник Престола није пунолетан, или ако је спречен, Краља ће заступати Министарски савет. Заступништво се врши по упуствима која Краљ даје. Ово вреди и за случај Краљеве болести, која не ствара трајну неспособност.

За време отсуства Краља или Наследника Престола, Министарски савет нема права распуштања Народне Скупштине.

Заступништво Министарског савета може трајати најдуже шест месеци. По истеку тога рока ступају у важност уставни прописи о намесништву.

ОДЕЉАК VI

Намесништво

Члан 41.

Краљевску власт врши намесништво: 1) кад је Краљ малолетан, 2) кад је Краљ због душевне или телесне болести трајно неспособан да врши Краљевску власт.

У случају кад је Краљ трајно неспособан да врши Краљевску власт, о моменту образовања и престанку намесништва решава Народно Претставништво у заједничкој седници.

Кад Министарски савет нађе да је наступио случај Краљеве неспособности, он то саопштава Народном Претставништву заједно са мишљењем три лекара узета са домаћих медицинских факултета. На исти се начин поступа кад је у питању Наследник Престола.

Члан 42.

Намесничка власт припада по праву Наследнику Престола, ако је пунолетан.

Ако Наследник Престола, из узрока побројаних у члану 41, не може да врши намесничку

власт, онда ће намесничку власт вршити три лица, која је Краљ одредно нарочитим актом или тестаментом. Истовремено Краљ одређује сваком намеснику по једног заменика. На случај да се упразни место намесника и његовог заменика, Народно Претставништво бира тајним гласањем, у заједничкој седници, новог намесника од двојице преосталих заменика. Ако је у животу само један заменик онда он долази без избора на упражњено место намесника.

На случај да Краљ није одредио ни актом ни тестаментом намеснике или да услед болести или смрти одређених намесника и њихових заменика није могуће образовати намесништво од бар два намесника, Народно Претставништво бира тајним гласањем, у заједничкој седници, потребан број Краљевских намесника. Намесници могу бити само грађани Краљевине Југославије.

Пре него што узму Краљевску власт у своје руке, намесници ће пред Народним Претставништвом положити заклетву: да ће Краљу бити верни и да ће владати по Уставу и земаљским законима.

Члан 43.

Ако је један од тројице намесника привремено отсутан или спречен, друга два намесника моћи ће и без њега отпављати државне послове.

Члан 44.

О васпитању малолетног Краља стараће се намесници.

О ишању малолетног Краља бринуће се старатељи одређени Краљевим тестаментом. Ако преминули Краљ није одредио старатеља, именовале их намесници по саслушању Претседника Државног савета, Касационог суда и Главне контроле.

Члан 45.

До ступања на дужност намесника Министарски савет ће привремено вршити, под својом одговорношћу, Краљевску власт.

Члан 46.

У случају смрти или оставке Краљеве, Наследник Престола, ако је пунолетан, прима одмах Краљевску власт, објављује то народу прокламацијом и полаже прописану заклетву пред Народним Претставништвом.

Члан 47.

Ако Краљ по смрти својој није оставио мушког потомства, али би Краљица у време смрти Краљеве била трудна и на случај да Краљ није актом или тестаментом одредио намеснике, Народно Претставништво бира привремено намеснике, који ће вршити Краљевску власт само до порођаја. Влада је дужна поднети Народном Претставништву пре избора намесника мишљење три лекара узета са домаћих медицинских факултета о Краљичиној трудноћи. То исто вреди и за случај када би Престолонаследник преминуо а његова би жена била трудна у тренутку смрти Краљеве.

Члан 48.

У случају кад престо према одредбама овог Устава остане без наследника, Министарски савет ће узети у своје руке Краљевску власт и одмах позвати Народно Претставништво у нарочити сазив, у коме ће се решити о престолу.

Члан 49.

Цивилна листа Краљева одређује се законом. Једном одређена цивилна листа не може се повисити без пристанка Народног Претставништва ни смањити без пристанка Краљевог.

Краљевски намесници ће за време вршења своје дужности примати из државне благајнице онолико колико им, на предлог Министарског савета, одреди Народно Претставништво.

ОДЕЉАК VII

Народно претставништво

Сенат

Члан 50.

Сенат састављају сенатори: од Краља именовани и бирани. Сенатор не може бити млађи од четрдесет година.

Одредбе о броју бираних сенатора и њиховом избору прописују се законом.

Краљ може именовати толики исти број сенатора колико их је бираних.

Нико не може бити у исто време сенатор и народни посланик.

Члан 51.

Мандат бираних сенатора траје шест година. Сваке три године Сенат се обнавља изборима нових чланова за једну половину бираних сенатора.

Члан 52.

Мандат сенатора од Краља именованих траје шест година. Они се могу на предлог Претседника Министарског савета разрешити ове дужности услед физичке неспособности или ако су судом осуђени за кривична дела.

Именовани сенатори, ако су активни државни чиновници, не могу задржати чиновнички положај.

Члан 53.

Сенат се састаје кад и Народна Скупштина а престаје радити кад и она.

Сенат сам испитује уредност мандата бираних сенатора и одлучује о њима.

Народна Скупштина

Члан 54.

Народну Скупштину састављају посланици које народ слободно бира општим, једнаким и непосредним гласањем.

Народна Скупштина бира се на 4 године. Мандат народног посланика може престати и раније у случајевима које предвиђа изборни закон.

Одредбе о броју и изборима народних посланика прописује се законом.

Члан 55.

Право бирачко има сваки држављанин по рођењу или прирођењу, ако је навршио двадесет и једну годину старости.

Официри активни као и подофицири и војници под заставом не могу вршити бирачко право ни бити бирани.

Закон ће решити о женском праву гласа.

Члан 56.

Привремено губе бирачко право: 1) који су осуђени на робију (тамницу), или затвор дужи од годину дана, док се не поврате у права, 2) који су осуђени на губитак часних права за време док траје та казна, 3) који су под стециштем, 4) који су под старатељством и 5) који су пресудом изгубили бирачко право због изборних кривица.

Члан 57.

За сенатора односно народног посланика може бити изабран само онај, који има бирачко право, без обзира је ли уведен у бирачки списак. Од сваког се сенатора односно посланика траже ови усло-

На случај да се Сенат и Народна Скупштина у пријему предложених измена или допуна Устава у целини или појединостима не сагласе онда је даље поступак исти као и за законске предлоге (члан 64).

Члан 116.

У случају рата, мобилизације, нереда и побуне, који би довели у питање јавни поредак и сигурност државе или кад су до те мере у опште угрожени јавни интереси, Краљ може, у том изузетном случају, указом наредити да се привремено предузму све изванредне, неопходно потребне мере у целој Краљевини или у једном њеном делу независно од уставних и законских прописа.

Све изузетно предузете мере поднеће се након Народног Претставништва на сагласност.

Прелазна наређења

Члан 117.

До дана састанка Народног Претставништва Краљ издаје и проглашује законе указом.

Указ премапотписује Претседник министарског савета, ресорни министар и Министар правде.

Члан 118.

Сви постојећи закони, сем закона о Краљевској власти и врховној државној управи од 6 јануара 1929 године, остају на снази док се редовним путем не измене или укину.

Члан 119.

Одредбе члана 101 овог Устава неће се примењивати за време од пет година од дана ступања у живот овог Устава.

Закључне одредбе

Члан 120.

Овај Устав ступа у живот и добија обавезну снагу кад се обнародује у „Службеним новинама”.

О извршењу овог Устава стараће се Претседник министарског савета и сви министри.

Препоручујемо Нашем Министру правде да овај Устав обнародује а свима министрима да се о извршењу његовом старају, властима заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покорвају.

3 септембра 1931 године
у Београду

АЛЕКСАНДАР с. р.

(Овај Устав објављен је у броју 200, од 3 септембра о. г., од кога дана и важи).

428.

МИ

АЛЕКСАНДАР I

по милости Божјој и вољи Народној

КРАЉ ЈУГОСЛАВИЈЕ

На предлог Нашег Министра унутрашњих послова, Претседника Нашег Министарског савета, прописујемо и проглашујемо

ЗАКОН

О БИРАЧКИМ СПИСКОВИМА

§ 1.

Бирачки спискови по којима се врше избори за Народну скупштину стални су.

Кад овај закон ступи на снагу, општински судови (општинска поглаварства) дужни су у року од десет дана саставити први стални бирачки спи-

сак узимајући за основу списак, по коме су извршени избори народних посланика на дан 11 септембра 1927 године и потом у року од даљих 24 сата поднети га у два оригинална примерка надлежном среском суду на потврду. За оне крајеве где нема среског суда ову ће потврду стављати надлежни окружни суд. За варош Београд потврду бирачких спискова вршиће Окружни суд за град Београд.

У сталне бирачке спискове уписују се по службеној дужности сви, који имају бирачко право, ако су најмање шест месеци настањени у тој општини. Ово последње не важи за државне службенике.

Државни и јавни самоуправни службеници заводе се у бирачке спискове оне општине, у којој им је службено седиште.

У општинама, у којима има више гласачких места бирачки ће се списак спремити у посебним свескама за свако гласачко место.

При крају списка назначиће се словима број уписаних и број листова списка. Затим ће се ставити нумера и датум па ће га општински суд са деловођом (бележником) потписати и ставити печат.

Срески односно окружни суд, у року од два дана, потврдиће списак и један примерак задржати за своју архиву а други вратити општинском суду. Ако бирачки списак не би био састављен у законском облику, срески односно окружни суд ће га претходно вратити општини, да га она у року од два дана саобрази законским прописима.

§ 2.

Бирачко право има сваки мушки држављанин по рођењу или прирођењу, ако је навршио двадесет и једну годину старости.

§ 3.

Официри активни као и подофицири и војници под заставом не могу вршити бирачко право ни бити бирани.

§ 4.

Привремено губе бирачко право: 1) који су осуђени на робију или затвор дужи од године дана, док се не поврате у права, 2) који су осуђени на губитак часних права за време док траје та казна, 3) који су под стециштем, 4) који су под старатељством и 5) који су пресудом изгубили бирачко право због изборних кривица.

§ 5.

Општински судови (поглаврства) имају по службеној дужности сваке године од првог до тридесет првог јануара закључно извршити исправке тих спискова уводећи у њих својим решењем сва лица која имају изборно право, а нису дотле уведена, а изостављајући на исти начин она, која су то право изгубила.

Општински суд ће војнике, који су отслужили свој рок, по службеној дужности уписати у бирачки списак по отслужењу рока. Исто тако уписаће војнике, који ће у тој години отслужити свој рок.

§ 6.

Најдаље до 5 фебруара општински суд ће послати тако исправљени бирачки списак надлежном среском односно окружном суду на потврду. У исто време поднеће му у препису све измене бирачког списка, које је извршио у току месеца јануара.

Кад суд прими бирачки списак увериће се, да ли одговара оригиналу који се у његовој архиви налази и потом га у року од петнаест дана ове-